

8 YIL ÖNCE AKP VE DEMOKRATİK ÖZERKLİK

Aydınlık Dergisi, 30 Ocak 2011

Yıldırım Koç

Emperyalizmin güdümünde ve toprak ağalarının, aşiret reislerinin ve tarikat/cemaat şeyhlerinin önderliğindeki gerici Kürt milliyetçiliğinin günümüzdeki demokratik özerklik talebi, bu ad kullanılmadan, 8 yıl önce AKP'nin hazırladığı bazı kanun tasarılarında gündeme gelmişti.

AKP 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde iktidara geldi. İktidara gelişinden 4-5 ay sonra, 2003 yılı Nisan ayında, merkezi devleti iyice zayıflatacak, yerel yönetimlere çok geniş yetkiler vererek devletin üniter yapısını yok ederek eyalet sistemini kuracak beş kanun tasarısı/taslağı hazırladı: Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, Belediye Kanun Taslağı, Büyükşehir Kanun Taslağı, İl Özel İdaresi Kanun Taslağı, Belediye ve İl Özel İdaresi Gelirleri Kanun Taslağı.

Bu tasarılar göre, merkezi idarenin görevlerinin ciddi biçimde kısıtlanması, eğitim ve sağlık başta olmak üzere, birçok görevin, yerel yönetimlere devredilmesi öngörülüyordu. Merkezi idarenin görevleri yalnızca sıralanıp belirtilenler iken, diğer tüm görevlerin yerel yönetimlere ait olduğu ifade ediliyordu. Taşra teşkilatları kaldırılarak, personeli, malvarlığı ve görevleri il özel idarelerine devredilecek olan bakanlıklar arasında Milli Eğitim ve Spor Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Orman ve Çevre Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı bulunuyordu. Diğer bir deyişle, örneğin, günümüzün Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullar ile Sağlık Bakanlığı'na bağlı tüm sağlık tesisleri, il özel idarelerine devredilecekti.

Kanun tasarılarında, yerel yönetimlere, kendi personelini alma yetkisinin verilmesi öngörülüyordu. Merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisi kaldırılacaktı. Yerel yönetimlerin mali kaynakları artırılacak ve ayrıca kendilerinin vergi alma hakkı tanınacaktı. Yerel yönetimlerin kendi aralarında bölgesel birlikler kurmaları mümkün kılınacaktı. İl özel idaresinin başında günümüzde vali varken, öngörülen çok güçlü ve yetkili il özel idaresi yapısında işin başına il özel idaresi meclis başkanı getirilecekti. Hazineye ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup kullanılmayan araziler bedelsiz olarak belediyelere devredilecekti. Belediyelerin zabıta kuvvetlerinin yetkileri artırılacak, büyükşehir belediyelerinin ve il özel idarelerinin zabıta kuvvetleri kurmalarına izni verilecek; il özel idarelerine özel güvenlik kuvveti oluşturma hakkı tanınacaktı.

Belediyelerin görevleri şu şekilde sıralanıyordu: "Belediye, beldenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini sağlamak, mahalli ortak ihtiyaçları karşılamak amacı ile, aşağıda sayılan görevlerle sınırlı olmamak üzere, genel yetkili ve görevlidir." (Belediyeler Kanunu Taslağı, M.12)

İl özel idarelerinin görevleri sıralandıktan sonra, şöyle deniliyordu: "İl özel idaresi, bu kanunla açıkça verilen görevler dışında, il içinde, belediye ve mücavir alan sınırları dışında il ölçeğinde, bayındırlık ve imar, eğitim, ulaşım, genel sağlık ve çevre sağlığı ve çevre koruma, sosyal yardım, tarım, hayvancılık, kültür, sanat ve turizm, ekonomi, spor ve esenlik konularında, kanunla açıkça, merkezi idare kuruluşlarına verilmemiş olan hizmetleri yerine getirir, bu alanlarda yatırım yapar, koordinasyon sağlar, yürütülen tüm yerel hizmetlere ilişkin konularda, il ölçeğinde politika, ilke, standart ve hedef belirleme, diğer yerel yönetimleri destekleme, yardım etme görev ve yetkisine sahiptir." (İl Özel İdaresi Kanun Taslağı, M.4, son fıkra)

Bu düzenleme çerçevesinde, il özel idarelerinin durumu şöyle özetlenmekteydi: "Milli eğitim, sanayi, bayındırlık, kültür, turizm, tarım, orman ve sağlığa ait görev, yetki, personel, araç, gereç, taşınır ve taşınmaz malların il özel idarelerine... devri ve tasfiyesi, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç altı ay içinde Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek esas ve usullere göre gerçekleştirilir." (Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, Geçici Madde 1/a)

AKP'nin Türkiye'nin üniter (tekil) yapısını parçalayarak eyalet sistemini getirecek bu tasarıları, gelen sert eleştiriler sonrasında bazı değişikliklere uğradı. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığı'nın taşra teşkilatının tasfiye edilmesinden vazgeçildi. Yeni düzenleme, TBMM Genel Kurulu'nda 15 Temmuz 2004 günü 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun olarak kabul edildi. Ancak Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, 7 Ağustos 2004 tarihinde bu kanunu bir kez daha görüşülmek üzere TBMM Başkanlığı'na geri gönderdi. AKP'nin kafasındaki model, bu tarihten sonra çıkarılan çeşitli yasalarla hayata geçirilmeye çalışıldı ve çalışılıyor.

Gerici Kürt milliyetçiliğinin demokratik özerklik projesinin arkasında emperyalizmin, TÜSİAD'ın, AKP'nin olduğu son derece açıktır. 2003 Nisanındaki beş kanun tasarısı/taslağının incelenmesi, bu süreçte AKP'nin rolünü daha açık bir biçimde sergileyecektir.